

ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ І СТРАТЕГІЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СЕРЕДОВИЩА НА ПРИКЛАДІ МІСТА ДОНЕЦЬКА

Розглянуто основні напрями стійкого розвитку міського середовища. Виділено пріоритетні стратегічні направлення щодо досягнення безпечного для населення міського середовища, основні загрози та витрати на реалізацію цих заходів.

Ключові слова: стійкий розвиток, міське середовище, загрози, витрати, заходи.

Актуальність. Стійкий розвиток міського середовища є актуальною задачею, яка повинна забезпечувати високу якість середовища, підтримувати рівновагу міста і природного середовища, не створюючи дискомфортних умов для перебування населення в ньому. Процес урбанізації з одного боку створює середовище більш високої якості за рахунок будівництва нового житлового фонду, забезпечення його сучасними комунальними зручностями й комунікаціями, з іншого, відокремлює людину від природного середовища, замінюючи його на штучні споруди, на забруднення фізичне, хімічне та візуальне.

Мета. Аналіз основних положень Стійкого розвитку середовища. Визначення основних принципів Стійкого розвитку м. Донецька.

Основна частина. Єдиним нормативно-правовим актом, що на сьогоднішній день визначає екологічну політику і стратегію держави, є постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки». В цілому цей документ вже не відповідає вимогам сьогодення, оскільки за період який минув з 1998 року, відбулися значні події на міжнародному рівні, які визначили подальший розвиток екологічних стратегій, а в Україні суттєві зрушення в напрямі посилення економічної діяльності. [4].

В 1998 році, за підтримки ООН відбулись два великомасштабних форуми: у Москві – «Людина у великому місті XXI століття» і в Мадриді – «Здорове міське середовище». Теми здорового міського середовища і його жителів є основними в діяльності організацій ООН (UNEP, UEF, Habitat). В Хельсінки було затверджено план дії на забезпечення здорового середовища Європи (ЕНАРЕ) як надійна основа для національних планів і дій.

Сучасний стиль міського життя, моделі розподілу праці і функцій, використання територій, розвиток транспорту, промислових підприємств і сам рівень життя роблять нас відповідальними за більшість екологічних проблем, які постали перед людством. Екологічна стійкість включає в себе

збереження здоров'я населення, повітря, водойм, ґрунтів на рівні, який є достатнім для нормального існування людини.[1, 2]

Основні негативні явища: відсутність екологічного балансу між міськими і прилеглими територіями; забруднення територій різними видами забруднення, які негативно впливають на людину, природне середовище і якість життя; гігантизм будівель і споруд, які негативно впливають на візуальне сприйняття; неекономне поводження з не відновлювальними ресурсами – повітрям, водоймам, і т.і.; зниження злочинності, шляхом створення здорового середовища; відсутність повністю естетично привабливих кварталів. [1]

Всі міста відрізняються одне від одного і кожен з них повинен знайти свій шлях до стійкого розвитку. Ми намагаємось інтегровано вирішувати питання забезпечення основних соціальних потреб населення, включаючи оздоровлення, покращення житлових умов, захист міського середовища. Необхідно розуміти важливість дбайливого використання міських територій, формування місцевою владою ефективної політики просторового планування, включаючи стратегічну оцінку всіх планів.[2]

Для подолання кризових явищ, необхідне розроблення стратегії і тактики стійкого розвитку міста, стійкого проектування, будівництва і реконструкції. *Програма стійкого розвитку міста* – комплексний документ, який ґрунтується на стійкому розвитку якості міського середовища.

Враховуючи положення Ольборгської Хартії, яка була підписана представниками міста у 2000 році і прийнята у 2004, в основу стратегії розвитку м. Донецька прийнято відповідні принципи стійкого розвитку:

- *комплексність і безпека*: врахування всього комплексу можливих екологічних загроз, ризиків і економіко-екологічних наслідків;
- *наукове обґрунтування*: стратегічні рішення у всіх сферах, які повинні спиратися на науково-практичні розробки у сфері стійкого розвитку;
- *недопущення і передбачення збитків*: запобігання негативної дії на міське середовище;
- *збалансованість*: потрапляння забруднюючих речовин в міське середовище в межах регенеративної та асиміляційної здатності екосистем;
- *компенсація збитків*, які нанесені компонентам міського середовища і здоров'ю населення.

Стратегія стійкого розвитку міста Донецька направлена на розроблення довгострокових програм, враховуючи загальнонаціональні плани і цілі в сфері охорони оточуючого середовища; створення сприятливих умов для проживання і роботи населення; збереження рівноваги між потребами людини і здатністю екологічної системи до самовідновлення.

Екологічні загрози міста

Загрози	Причини
1. Погіршення якості атмосферного повітря	<ul style="list-style-type: none"> • систематичні викиди значних об'ємів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел; • наявність неорганізованих джерел викидів, які не обладнані очисними спорудами; • низька ефективність використання очисних споруд; • фізичний знос (до 60%), моральне старіння основних фондів природоохоронного значення; • зростання кількості автотранспорту, завантаженість транспортних шляхів.
2. Погіршення стану водних об'єктів	<ul style="list-style-type: none"> • недотримання режиму господарської діяльності у межах водоохоронних зон; • використання низькоефективних способів очищення і типів очисних споруд; • аварійні викиди сумішей комунальних і промислових стічних вод в поверхневі водні об'єкти і т.і.
3. Деформації ґрунту	<ul style="list-style-type: none"> • зміщення природних горизонтів при вуглевидобутку, так і при розробці кар'єрів; • активізація проявлення гірського тиску у відпрацьованих шахтних порожнинах, виникнення тріщин, просідання внаслідок обвалення несучих порід; • зсувні процеси на виведених з експлуатації відвалах.
4. Погіршення якості земельних ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> • хімічне забруднення поверхні землі, в результаті розсіювання забруднюючих речовин, які потрапили в атмосферне повітря; • інфільтрація забруднюючих речовин в ґрунти внаслідок відсутності спеціалізованих полігонів для розміщення побутових і будівельних відходів; наявність несанкціонованих смітників; • засолення і заболочення земель через підтоплення територій шахтними і кар'єрними водами; аварійні розливи хімічних речовин.
5. Погіршення здоров'я населення, зменшення тривалості життя	<ul style="list-style-type: none"> • розташування великих промислових об'єктів, які негативно впливають на міське середовище (безпосередньо поряд із житловою забудовою); • недотримання вимог експлуатації в межах санітарно-захисних зон промислових підприємств (дія на людину токсичних речовин, які перевищують допустимі норми).

Для стійкого розвитку міста Донецька на перспективу необхідно виділити пріоритетні стратегічні напрямлення, які включають:

1. Досягнення безпечного для здоров'я людини природного середовища.
2. Покращення екологічної ситуації і підвищення рівня екологічної безпеки.
3. Удосконалення екологічної політики на муніципальному рівні, зменшення негативного впливу процесів урбанізації на природне середовище.
4. Забезпечення екологічно збалансованого використання природних ресурсів.[3]

Фінансова складова

Рис.1 Стратегічна карта стійкого розвитку м. Донецька [3]

Таблиця 2

Орієнтовні витрати на реалізацію стратегічних екологічних заходів (рік)

Стратегічні задачі, млн. грн.	2010	2011	2012	2013	2014
Створення безпечного для населення міського середовища	3,00	2,50	4,50	3,20	3,10
Покращення екологічної ситуації і підвищення рівня екологічної безпеки	0,27	1,77	2,769	3,77	4, 76
Забезпечення екологічно збалансованого використання природних ресурсів	1,00			0,75	5,75
Зменшення втрат ландшафтних різновидів, формування екологічної мережі на рівні міста		1,00	1,00	1,00	0,65

Висновок. Реалізація Стратегії дає можливість стабілізувати та поліпшити стан навколишнього природного середовища до рівня, безпечного для життєдіяльності населення. Упровадження дієвої системи інформування населення з питань охорони та збереження навколишнього природного середовища, екологічної політики та Сталого розвитку є актуальною задачею для більшості міст країни з метою створення сприятливих умов для роботи, побутових потреб та відпочинку населення.

Список використаних джерел

1. <http://www.leadnet.ru/tet/> , Тетиор А.Н. Устойчивое развитие города.
2. Хартия «Города Европы на пути к устойчивому развитию» (Ольборгская Хартия)/ Ольборг, Дания, 27 мая 1994г./ http://sustainable-cities.eu/upload/pdf_files/ac_russian.pdf
3. Александров И.А., Половян А.В., Бурук А.Ф., Тарасова М.Ю. Стратегия устойчивого развития города Донецка до 2020 года.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України „Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року» від 17 жовтня 2007 р. №880-р.

Аннотация

Рассмотрены основные направления устойчивого развития городской среды. Выделены приоритетные стратегические направления по достижению безопасной для населения городской среды, основные угрозы и затраты на реализацию этих мероприятий.

Ключевые слова: устойчивое развитие, городская среда, угрозы, расходы, мероприятия.

Annotation

Considered the main directions of sustainable urban environment. The priority strategic directions to achieve safe of the population of the urban environment, the main threat and cost of implementing these measures.

Keywords: sustainable development, urban environment, threats, cost measures.